

Ýyldyz Kagan

Category: Kitapcy, Taryhy şahslar
написано kitapcy | 23 январа, 2025
Ýyldyz Kagan YILDUZ KAĞAN

Orta Asya ve Türkistan'daki yurtlarından çeşitli sebeplerden dolayı ayrılan Türkler, önce Hazar ve Aral çevresinde toplandıktan sonra buradan da batıya doğru hareketlerini sürdürdüler. Bununla birlikte tarihteki hiçbir kavim durup-dururken yer değiştirmez ve oturduğu toprakları bırakarak, başka ülkelere gitmez. Araştırmacıların belirttiğine göre, büyük çaplı yurt değiştirmelerin olması için olağanüstü şartların doğması gerekir. Bu yüzden Türk göçlerini incelediğimizde, genellikle açlık ve kuraklık gibi tabii felaketlerin yanı sıra, kendi aralarında ve komşu kavimlerle olan savaşlar, onları vatanlarından ayrılmaya zorlamıştır. Mesela doğudan batıya doğru olan göçlerin başlıca nedenlerinden birisi, sürekli vukua gelen kavgalardır. Türklerin Çinliler, Mogollar ve diğer bazı halklarla yapmış oldukları mücadelelerin bir kısmı kötü sonuçlanınca, onlar da zaman zaman toplu göçlere baş vuruyorlardı.

Toprağın artan nüfusu besleyemez hale gelmesi, temel ekonomisi hayvancılığa dayalı bir toplumun sürüleri için gerekli otu ve suyu bol arazilerin aranması, ayrıca çevrede nüfus bakımından az olan bölgelere kayma, bu göçlerin temelini teşkil etmekle birlikte, Türk fütuhat anlayışının gereği olarak yer değiştirmelere de rastlanıyordu. Bunu en güzel şekilde "güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar Türk adaletini hakim kılma" veya "Kızıl Elma" ülküsüyle birleştirebiliriz. Ayrıca, Türklerin geninde bulunan bilinmeyen ufuklara doğru açılma, dünyayı yönetme, aralıksız ölüm-kalım savaşı içinde yaşama, her muvaffakiyetten alınan haz gibi etkenleri de göz önünde bulundurmak lazımdır. Bu insanların tek eğlenceleri kahramanlık hikayeleri ve savaş sohbetleriydi. Türklerden söz açan kaynaklarda onların dur-durak bilmedikleri, volkan gibi kaynayan bir yaradılışa sahip olduklarına dair izler vardır.

Orta Asya'dan, Batı Avrupa'ya kadar uzanan geniş bir yayılma sahasını akla getirince, Türkler özellikle iki bölgede büyük topluluklar meydana getirmiştir. Bunlardan birisi, bugün Hazar Denizi'nin doğusundaki topraklar, yani tarihteki adıyla Türkistan (Türkler Türkistan'da tarihlerinin başlangıcından beri vardılar), bir diğeri de Türkiye'dir (Türkiye Türklere umumiyetle 11. asırla beraber yurt olmaya başlamıştır).

Bununla birlikte 4. asır sıralarında, Karadeniz'in kuzey tarafları Gotların hakimiyetinde, bugünkü Romanya dolayları Gepidlerin elinde ve Macaristan içlerinde de Vandallar gibi halklar yaşamaktaydı. İşte milattan sonra 370'li yıllarda Kafkasya ve İtil bölgesini ele geçiren Hunlar, 374'te önce Doğu Gotlarının üzerine yürümüşler ve bu mağlubiyetten dolayı Gotların kralı Ermanarikh intihar etmişti. Bu sırada Hunların başında Balam-er adında bir kagan bulunuyordu.

Türklerin taarruzu Batı Gotlarını da etkilemiş ve böylece "Kavimler Göçü" başlamıştı. Bu arada 4. yüzyılın sonlarına doğru, 395'lerde iki büyük Türk kumandanı ki, bunların da Attila'nın akrabası olduğunu sanıyoruz, Bars- aka ve Kurt-aka Türkiye ile Suriye bölgelerinde akınlarda bulunmuşlardı. Türklerin bir kısmı Balkanlar ve Trakya'da faaliyet gösterirken, adları geçen beylerin komutasındaki askerler Kafkasya'dan Anadolu'ya akıp, Erzurum, Karasu-Fırat vadilerinden, Malatya ve Çukurova'ya inip, oradan Antakya'ya geçtiler. Bir müddet burayı kuşattıktan sonra Suriye'ye ulaştılar ve peşinden de tekrar kuzeye yönelip, Türkiye'nin orta taraflarını da kat-ederek doğudaki (muhtemelen Kafkasya'da) ordugâhlarına döndüler. Bu da bize, Türklerin çok eski zamanlardan beri Anadolu'yu bildiklerini göstermektedir. Sözlü edebiyatımızın şaheseri olan Oğuz Kağan Destanı'nda da Anadolu'nun fethine dair bilgilere rastlamaktayız. Dolayısıyla, Türkler Anadolu'ya 1071'den çok daha evvelki dönemlerde gelmişlerdi.

İşte bu keşif seferinin ardından 5. asrın başlarında, Balam-er'in oğlu ya da torunu olduğu düşünülen Yılduz (Uldız) adlı bir bey, Tuna'ya doğru hareket edip, Kavimler Göçü'nün ikinci halkasını başlatmış idi.

Bu hadiseler dünya tarihinde önemli sonuçlar doğurdu. Bunlardan belki de en önemlisi, Avrupa'nın ortasında, Macaristan merkezli yeni bir Türk devleti kuruldu. Roma arazisine kaçan halklar burada büyük karışıklıklara neden oldular ve dolayısıyla sosyal düzen bozuldu. İç isyanlar çıktı ve bu ülke resmen ikiye ayrılarak, bir daha eski gücüne asla ulaşamadı. Tabiki bu vaziyet Avrupa'da siyasi dengeleri de dağıttı. Bu arada Avrupa'nın batısına kadar giden topluluklar, küçük kralcıklar ve devletçikler teşkil ettiler. Franklar bugünkü Galya'ya, Saksonlar İngiltere adasına, Vandal, Vizigot ve Alan gibi halklar da karışarak İspanyolların temelini attılar.

Ayrıca meydana gelen iktidar boşluklarını kilise doldurmaya çalışmış, yeni bir siyasi güç olarak sivrilmişti. Bununla birlikte kilise, misyonerler aracılığıyla Katolik itikatları daha rahat yayma imkanına kavuştu. Bu sırada Avrupa'da feodalizm denilen rejimin yerleşmesi de söz konusudur ki, göçler vasıtasıyla yeni topraklar peşinde koşan ahali, geldikleri ülkelerdeki beylerin köleleri şeklinde, onların hizmetlerine girdiler.

Meseleye askeri açıdan baktığımızda belki de en önemli neticeleri arasında, artık Avrupa kavimlerinin ordularında atlı-suvari birliklerinin yaygınlaşmasıyla, Türklerdeki "Alplık" müessesesini çağrıştıran şövalyeliğin ikamesi vardır. Ayrıca giyim-kuşamda da Türk tesiri hissedilir derecede arttı. Yılduz Kagan hakkında kısa bilgi vermeden önce, onun adına dikkat çekmek istiyoruz. Yılduz ismi herşeyden önce destani Türk hükümdarı Oğuz Kağan'ın çocuklarından birisinin adıdır ve Türk cihan hakimiyeti anlayışına göre bu ismi taşımaktadır. Bilindiği üzere Oğuz Kağan, sadece yeryüzünün değil, bütün evrenin hakimidir. Dolayısıyla oğullarının adları Kün, Ay, Yılduz, Kök, Tag, Tengiz olarak boşuna verilmemiştir. Destan kahramanı Oğuz'un oğluyla, Balam-er'in oğlu veya torunu olan Yılduz'ın isminden başka bir Türk kağanının böyle bir isim ile anılmaması da ilgi çekicidir (en azından Yılduz adlı büyük bir Türk hükümdarı daha yoktur).

Yılduz'ın faaliyetleri sayesinde, Roma sınırları içerisinde

bir kargaşa yaşanmış, çıkan iç isyanlar yüzünden adeta bu imparatorluk yıkılmaya yüz tutmuştu. Bu kötü durumdan Roma'yı yine Türkler kurtardı. Roma İmparatorluğuna yardıma giden Yılduz, Türklerle takviyeli Roma ordusunun başına geçerek, isyancı komutanları yakalamış ve idam etmiştir.

Yılduz Kağan'ın hakimiyeti sırasında Türk topraklarının sınırları, doğuda İrtiş Nehrinin kıyılarından başlıyor, batıda Almanya'ya kadar uzanıyordu. Onun kudreti esasında kendisinden sonra gelecek idarecilerin kuvvetinin temelini de oluşturunuyordu. Her iki Roma'ya da baş eğdiren Yılduz Kağan 410 sıralarında, Bizans'ın Trakya valisi ile yaptığı bir barış görüşmesinde; "güneşin doğduğu yerden, battığı yere kadar her yeri fethedebilirim" diyerek sınırsız gücüne dikkat çekiyordu. Ondan yaklaşık 166 yıl sonra, soylu torunlarından Türk Şad (İstemi Yabgu'nun oğlu) tıpkı onun gibi, yine Bizans elçilerine "güneşin doğduğu yerden, batı sınırlarına kadar her yer bize tabidir" diyordu. İki Türk beyinin birbirlerinden habersiz, böyle şeyler söylemeleri, tabi ki tesadüfi değildir. Bu düşüncelerin hepsi, Türk cihan hakimiyeti ile bağlantılıdır. Tanrı tarafından bu göreve atandığı varsayılan Türk kağanı, bütün yeryüzünün, yani insanlığın hükümdarıdır. Türk hakimiyet anlayışının bir tezahürü olan bu düşünce Kök Türk Yazıtlarına da yansımıştır ki, Köl Tigin ve Bilge Kağan Yazıtlarında bu hususta şöyle deniyor: "Üze Kök Tengri asra yagız yer kılundukda ikin ara kişi oğlu kılınmış. Kişi oğlın ta üze eçüm apam Bumın Kagan, İstemi Kagan olurmuş; olurıpan Türk bodunıng ilin törüsin tuta birmiş, iti birmiş" [I].

Yılduz Kagan'ın 410'larda öldüğü sanılıyor. Ondan sonra başa geçen Kara-ton hakkında da maalesef çok az bir bilgiye sahibiz. Yukarıda söylediğimiz üzere, Yılduz'dan sonra Türklerin başına geçen diğer Türk beyleri Rua (Türkçe adının karşılığı belki Yula/ Boyla/ Börü), Muncuk, Ay-bars ve Oktar hepsi onun izinden yürümüşler, her iki Roma'ya karşı da, onun siyasetini sürdürmüşlerdir.

Prof. Dr. Saadettin GÖMEÇ.

[I]Bakınız, Köl Tigin Yazıtı, Doğu, 2-3; Bilge Kagan Yazıtı, Doğu, 1-3: Yukarıda mavi gök, aşağıda yagız yer yaratıldıktan sonra, ikisinin arasında insan oğlu yaratılmış, insan oğlunun üzerine atalarım Bumın ve İstemi Kagan oturmuş; oturduktan sonra Türk milletinin ülkesini, töresini idare etmiş, düzenlemiş.

Polis Dergisi, 13/53, Ankara 2007 Taryhy şahslar